

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ЗАВДАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИTASKS OF ORGANIZATION OF METHODOLOGICAL ACTIVITY
IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

У статті розглядається методична підготовка педагога як процес і результат оволодіння системою методичних знань, навичок і вмінь та готовність до їх реалізації у професійній діяльності. Організація методичної діяльності визначається важливим чинником підвищення професійного рівня педагогів закладів дошкільної освіти й одним зі шляхів реформування освіти. Зауважується, що основою методичної діяльності є наукові досягнення і педагогічний досвід як комплексна система взаємопов'язаних між собою заходів, спрямована на підвищення кваліфікації, професійних умінь, навичок вихователя закладу дошкільної освіти і всього педагогічного колективу. Здійснення методичної роботи дозволяє розвивати ініціативу та творчість педагогічного колективу шляхом включення кожного в активну професійну діяльність. Зміст методичної роботи в закладі дошкільної освіти визначається відповідно до конкретних цілей і завдань. Також враховуються результати роботи освітнього процесу, кваліфікація педагогів. Наголошується на тому, що створення ефективних умов для професійного розвитку педагогів закладу дошкільної освіти та всебічного безперервного розвитку дітей, якості взаємодії із сім'єю визначає такі основні завдання методичної роботи: навчання та розвиток педагогічних кадрів, управління підвищенням їхньої кваліфікації; виявлення, вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду педагогів; підготовка методичного забезпечення для здійснення освітнього процесу; координація діяльності закладу дошкільної освіти та сім'ї в забезпеченні всебічного безперервного розвитку вихованців; координація діяльності закладу дошкільної освіти з іншими установами для реалізації завдань розвитку дітей і закладу загалом; аналіз якості роботи з метою створення умов для забезпечення позитивних змін у розвитку особистості вихованців через підвищення професійної компетентності педагогів.

Ключові слова: методична діяльність, методична компетентність, компетентнісний підхід, освітній процес.

The article considers methodical preparation of the teacher as a process and the result of mastering the system of methodical knowledge, skills and abilities and readiness for their implementation into professional activity. Organization of methodological activity is determined as an important factor of improvement the professional level of teachers of preschool educational institutions and one of the ways of reforming education. It is noted that the main aim of methodological activity is scientific achievements and pedagogical experience as a complex system of interrelated measures, aimed at improving of qualification, professional skills and abilities of the teacher of the preschool educational institution and the entire pedagogical team. The content of methodological work in the preschool educational institutions is determined in accordance with the specific goals and objectives. Also, the results of the educational process, qualifications of teachers are taken into account. Creation of effective conditions for the professional development of teachers of the preschool education and comprehensive continuous development of children, the quality of interaction with the family, determines the main tasks of methodological work: training and development of teaching staff; management of their qualification improvement; identification, studying, generalization and dissemination of advanced pedagogic experience of teachers; preparation of methodical support for the educational process; coordination of the activities of the preschool educational institution and the family in ensuring the comprehensive continuous development of pupils; coordination of activity of the preschool educational institution with other institutions for the realization of the tasks of development of children and the institution as a whole; analysis of the quality of work in order to create conditions for ensuring positive changes in the development of the personality of pupils through increased professional competence of teachers. Implementation of methodological work allows developing the initiative and creativity of the teaching staff by involving each member in active professional activity.

Key words: methodical activity, methodical competence, competence approach, educational process.

УДК 373.2.011.3-51
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-14-1-1>

Алексєєнко-Лемовська Л.В.,
канд. пед. наук, доцент,
професор кафедри педагогіки
і психології дошкільної освіти
Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова

Постановка проблеми в загальному вигляді. За сучасних умов розвитку освіти в Україні відбувається переоцінка методичної роботи фахівців зазначеної системи. Поступово створюються нові моделі методичної служби, що відповідають запитам сучасного суспільства. З'являються нові напрями і форми, якісно змінюється зміст, виявляється така тенденція, як варіативність і різнорівневість цієї діяльності залежно від запитів і

готовності закладів освіти. Загалом, методична підготовка педагога – це процес і результат оволодіння системою методичних знань, навичок і вмінь та готовність до їх реалізації у професійній діяльності.

Організація методичної діяльності – важливий чинник підвищення професійного рівня педагогів закладів дошкільної освіти й один зі шляхів реформування освіти, які визначаються законами

України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні» й іншими нормативно-правовими документами.

В основі методичної діяльності – наукові досягнення і педагогічний досвід, це комплексна система взаємопов'язаних між собою заходів, спрямована на підвищення кваліфікації, професійних умінь, навичок вихователя закладу дошкільної освіти і всього педагогічного колективу.

Методична компетенція визначає здатність і готовність до цілеспрямованих, планомірних дій під час виконання професійних завдань, вирішення проблем. Самостійно вибираються, застосовуються й удосконалюються вивчені методи мислення і способи роботи або стратегії вирішення для подолання робочих завдань і проблем. Методична робота охоплює також самостійну організацію й оцінку, що потребує особистісної ініціативи і творчості педагога, визначення основних завдань організації даного виду діяльності в закладі дошкільної освіти

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як складник професійної педагогічної компетентності методична компетентність посідає особливе місце у працях В.А. Адольфа, Н.В. Кузьміної, А.К. Маркової, Л.М. Мітіної. Окремі аспекти методичної компетенції визначають у своїх роботах Т.Н. Гущина, І.В. Дробішева, В.І. Зємцова, Н.Л. Стефанова, Р.Р. Шахмарова. Формуванню методичної культури педагогів присвячено дослідження А.П. Карачевцева, С.Н. Татарінцева; удосконаленню науково-методичної компетентності педагогів у процесі професійної діяльності – Т.А. Загривної. Проблеми методичної підготовки педагогів вивчають В.Н. Абросімов, С.Г. Азаріашвілі, Н.Ф. Віноградова, Н.В. Карнаух, Т.Е. Кочарян, Д.Г. Левітес, Е.М. Нікітін, В.С. Овчиннікова, П.Е. Решетніков, О.О. Штець. Питання організації методичної діяльності розглядають К.Ю. Біла, С.Ж. Гончарова, Л.І. Ілленко, К.Л. Крутій, В.А. Сластьонін, А.М. Моїсеєва, О.М. Масовий, П.І. Третьяков та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наукові розвідки, проблема методичної підготовки вихователів на основі компетентнісного підходу, організації методичної діяльності в закладі дошкільної освіти залишається актуальною та потребує подальшого дослідження й обґрунтування.

Мета статті – розглянути мету, принципи, функції, методи та визначити завдання організації методичної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Розвиток методичної компетентності передбачає освоєння способів практичної діяльності, спрямованої на задоволення потреб людини, пріоритетних для даної професійної групи. Підвищення рівня потреб у результаті професіогенеза, тобто професійного

становлення і розвитку вихователя, сприяє вдосконаленню наявних і освоєнню нових інноваційних способів діяльності, отже, зростанню рівня методичної компетентності.

Методична робота в дошкільному закладі – систематична колективна й індивідуальна діяльність педагогічних кадрів, спрямована на підвищення їхнього науково-теоретичного, загальнокультурного рівня, психолого-педагогічної підготовки та професійної майстерності [5].

Мета організації методичної роботи в закладі дошкільної освіти – створення оптимальних умов для безперервного підвищення рівня загальної та педагогічної культури учасників освітнього процесу.

Як зазначає К.Л. Крутій, основне завдання методичної роботи полягає у створенні такого освітнього простору в закладі, де б цілком було реалізовано творчий потенціал педагогічного колективу і кожного суб'єкта зокрема [4]. Оновлення методичної роботи з кадрами, науково-методичного супроводу освітнього процесу, створення нового розвивального середовища є одним із важливих завдань інноваційного розвитку закладу дошкільної освіти [3]. Саме тому глобальна мета методичної роботи – забезпечення якості освіти та розвитку системи безперервної освіти педагогічних кадрів навчального закладу – визначається принципами методичної роботи, серед розмаїття яких можна виділити як провідні принципи демократизації і гуманізації освіти.

Головна мета – надання допомоги вихователям і всьому педагогічному колективу в підвищенні та розвитку їхньої професійної компетентності для досягнення якісних результатів у своїй педагогічній діяльності.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виявляти початковий рівень професійної підготовки педагогів, а потім формулювати мету, планувати й організувати методичну роботу з педагогами.

У загальному вигляді завдання методичної роботи формулює В.А. Сластьонін: формування інноваційної спрямованості в діяльності педколективу, що виявляється в систематичному вивченні, узагальненні й поширенні педагогічного досвіду, у роботі з упровадження досягнень педагогічної науки; підвищення рівня теоретичної та психологічної підготовки педагогів; вивчення нових освітніх програм, навчальних планів, освітніх державних стандартів; вивчення нових нормативних документів, інструктивно-методичних матеріалів; надання консультативної допомоги педагогам у самоосвіті.

Принципи організації методичної роботи, що сприяють досягненню її ключової мети – удосконаленню професійної діяльності – такі (за Л.І. Ілленко):

– актуальності, єдності теорії і практики – практичної реалізації Закону «Про освіту», урахування

сучасного замовлення суспільства на освіту, орієнтації на соціальну значущість дитини в сучасних складних умовах життя, урахування проблем, близьких конкретному педагогічному колективу;

- науковості, що спрямовує на відповідність системи підвищення кваліфікації педагогів сучасним науковим досягненням у різних галузях;

- системності та комплексності – передбачає реалізацію підходу до методичної роботи як до цілісної системи, що залежить від єдності завдань, змісту, мети, форм і методів роботи з педагогами; єдності та взаємозв'язку всіх сторін і напрямів підвищення кваліфікації педагогів;

- спрямованості, послідовності, наступності, безперервності та масовості, колективності – передбачає перетворення методичної роботи на частину системи безперервної освіти, повне охоплення педагогів різними формами методичної роботи протягом усього навчального року;

- створення сприятливих умов роботи – моральних, психологічних, гігієнічних, наявність вільного часу для творчої діяльності педагога;

- оперативності, гнучкості, мобільності й індивідуального підходу – потребує від методистів прояву здатності до швидкого прийому освітньої інформації та її передачі, ураховуючи індивідуальні особливості педагогів освітнього закладу;

- креативності – передбачає творчий характер методичної роботи, створення в закладі дошкільної освіти своєї системи методичної роботи;

- постійної самоосвіти педагогів, надання кваліфікованої допомоги, як у питаннях теорії, так і у практичній діяльності; підвищення результативності педагогічної праці.

Особливе місце в методичній роботі закладу дошкільної освіти відводиться принципу забезпечення індивідуально-диференційованого підходу до педагогічної діяльності вихователів. За сучасних умов методична робота з кадрами повинна будуватися на діагностичній основі, з урахуванням запитів кожного педагога.

Здійснення методичної роботи, яка визнається як індивідуально орієнтована, дозволяє розвивати ініціативу та творчість педагогічного колективу шляхом включення кожного в активну професійну діяльність.

Під час формулювання завдань методичної роботи закладу дошкільної освіти варто виділити групу взаємопов'язаних функцій методичної роботи.

Функції методичної роботи з позиції ієрархічних рівнів системи освіти (А.М. Моїсеєва й О.М. Масовий) визначаються як: функції методичної роботи щодо передового педагогічного досвіду, педагогічної науки загалом – до загальнодержавної системи освіти; функції методичної роботи щодо педагогічного колективу закладу освіти; функції методичної роботи щодо конкретного педагога.

П.І. Третьяков розглядає функції методичної роботи через завдання управління: інформаційно-аналітична, мотиваційно-цільова, планово-прогностична, організаційно-виконавська, контролююча, регулятивно-корекційна.

Зміст методичної роботи розглядається також з погляду основних функцій:

1) функції методичної роботи щодо педагогічного колективу закладу дошкільної освіти:

- удосконалення педагогічної діяльності;

- оновлення програмного забезпечення освітнього процесу;

- ознайомлення педагогічних працівників із досягненнями педагогічної науки і практики;

- запровадження у практику закладу дошкільної освіти досягнень передового педагогічного досвіду;

2) функції методичної роботи щодо конкретного педагога:

- дослідження рівня професійної підготовки вихователів закладів дошкільної освіти, визначення проблем і професійних потреб педагогів;

- організація роботи з розвитку професійного зростання педагогів: підвищення соціально-психологічної культури; удосконалення спеціальних умінь і навичок; знайомство із загальнолюдською і національною культурою.

Методична робота визначається як процес розвитку професіоналізму педагогів, який необхідно розглядати через внутрішні та зовнішні чинники. Зовнішніми чинниками є соціокультурне середовище і система освіти, де необхідно враховувати сучасну освітню ситуацію. Внутрішніми чинниками виступають самовиховання, самоосвіта і саморозвиток педагогів відповідно до вимог державних стандартів.

Виділяють такі типи методичної діяльності: дослідницький, експериментальний, корекційний (за С.Ж. Гончаровою). Дослідницький тип забезпечує інноваційні процеси, експериментальний тип забезпечує перехід із режиму розвитку в режим функціонування, корекційний тип забезпечує функціонування.

Пріоритетними напрямками методичної роботи як впорядкованими способами діяльності з досягнення цілей є методичне, науково-методичне, дидактичне забезпечення освітнього процесу; забезпечення оптимальних умов взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Найбільш поширена така класифікація методів:

1. За способом подання інформації: словесні (усні, друковані), наочні (метод ілюстрацій і метод демонстрацій), практичні (практикуми, тренінги).

2. За ступенем самостійності в набутті знань: репродуктивний, частково-пошуковий, пошуковий, дослідницький.

3. За способом здобуття знань: пояснювально-ілюстрований, програмований, евристичний, проблемний, модельний.

У першому варіанті частіше використовуються методи, аналогічні тим, які застосовуються в роботі з вихованцями.

Однак для організації діяльності з підвищення професійної компетентності вихователів найбільш адекватні методи, що виділені у другій і третій групі. Усе активніше застосовуються нові, відмінні від традиційних, інтерактивні методи роботи з педагогічним колективом закладу дошкільної освіти – вони дають можливість водночас вирішувати навчально-пізнавальні, комунікативно-орієнтаційні завдання завдяки тому, що дозволяють організувати освітній комунікативний простір, сприяють засвоєнню професійних знань, умінь і навичок.

Створення ефективних умов для професійного розвитку педагогів закладу дошкільної освіти та всебічного безперервного розвитку дітей, якості взаємодії із сім'єю визначає основні завдання методичної роботи:

1. Навчання та розвиток педагогічних кадрів, управління підвищенням їхньої кваліфікації.
2. Виявлення, вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду фахівців.
3. Підготовка методичного забезпечення для здійснення освітнього процесу.
4. Координація діяльності закладу дошкільної освіти та сім'ї в забезпеченні всебічного безперервного розвитку вихованців.
5. Координація діяльності закладу дошкільної освіти з іншими установами для реалізації завдань розвитку дітей і закладу загалом.
6. Аналіз якості роботи з метою створення умов для забезпечення позитивних змін у розвитку особистості вихованців через підвищення професійної компетентності педагогів.

Висновки. Отже, вищезазначене дозволяє зробити висновок, що основними завданнями організації методичної роботи в закладі дошкільної освіти є: підвищення професійного і культурного рівнів педагогів; удосконалення методів і стилів взаємодії з дітьми на принципах гуманізації та демократизації; удосконалення вмінь і навичок вихователів щодо організації творчої, дослідницької, самостійної діяльності дітей; формування вмінь і навичок аналізу педагогом освітнього процесу загалом і самоаналізу своєї праці; залучення

вихователів до дослідницької діяльності на основі інноваційних методик.

Відповідно до конкретних завдань визначається зміст методичної роботи в закладі дошкільної освіти. Також враховуються результати освітнього процесу, кваліфікація педагогів і згуртованість усього колективу. Робота ведеться за такими напрямками: виховний – підвищення кваліфікації вихователів у теоретичному плані й оволодіння сучасними методиками взаємодії з дітьми; дидактичний – здобуття знань щодо підвищення ефективності роботи закладу дошкільної освіти; психологічний – проведення занять із психології (загальна, вікова, педагогічна); фізіологічний – проведення занять із фізіології та гігієни; технічний – вихователь повинен уміти застосовувати ІКТ у своїй роботі; самоосвітній – читання спеціальної літератури, відвідування семінарів на актуальні теми. Значна увага приділяється такому виду педагогічної діяльності, як проєктування: проєктування та реалізація програм навчання і виховання, проєктування ситуацій і подій, які розвивають емоційно-ціннісну сферу дитини, проєктування психологічно безпечного і комфортного освітнього середовища.

Різноманітність завдань і напрямів методичної роботи в закладі дошкільної освіти потребує підбору найбільш ефективних форм взаємодії з педагогічними кадрами.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека з освітньої політики / Н.М. Бібік та ін. ; за ред. О.В. Овчарук. Київ : К.І.С., 2004. 112 с.
2. Белая К.Ю. Методическая работа в ДОУ: Анализ, планирование, формы и методы : методическое пособие. Москва : ТЦ «Сфера», 2007. 96 с.
3. Керівництво дошкільним навчальним закладом : інформативно-методичні матеріали на допомогу керівникові дошкільного навчального закладу / упор.: Н. Майор та ін. Тернопіль : Мандрівець, 2006. 168 с.
4. Крутій К.Л., Маковецька Н.В. Інноваційна діяльність в сучасному дошкільному навчальному закладі: методичний аспект. Запоріжжя, 2003. 128 с.
5. Петечук В.М., Грабовська Т.І. Особливості управління інноваційною діяльністю в закладах освіти районними / міськими методичними кабінетами. URL: <http://www.zakinppo.org.ua>.